

Lluís Homar, el nen que se sentia abandonat

El gran actor Lluís Homar (Barcelona, 1957) torna a ser al centre de l'escenari. Per l'adaptació al Teatre Nacional de Catalunya (TNC) de 'Ricard III', interpretant a les ordres de Xavier Albertí un dels grans malvats de l'univers Shakespeare. I per la publicació d'unes memòries, 'Ara comença tot', en les quals l'inoblidable intèrpret de personatges com el Manelic de 'Terra baixa' es despulla emocionalment i mostra en carn viva les ferides d'una llarga trajectòria. Les pors i inseguretats. El sentiment d'abandonament davant els revessos professionals i vitals.

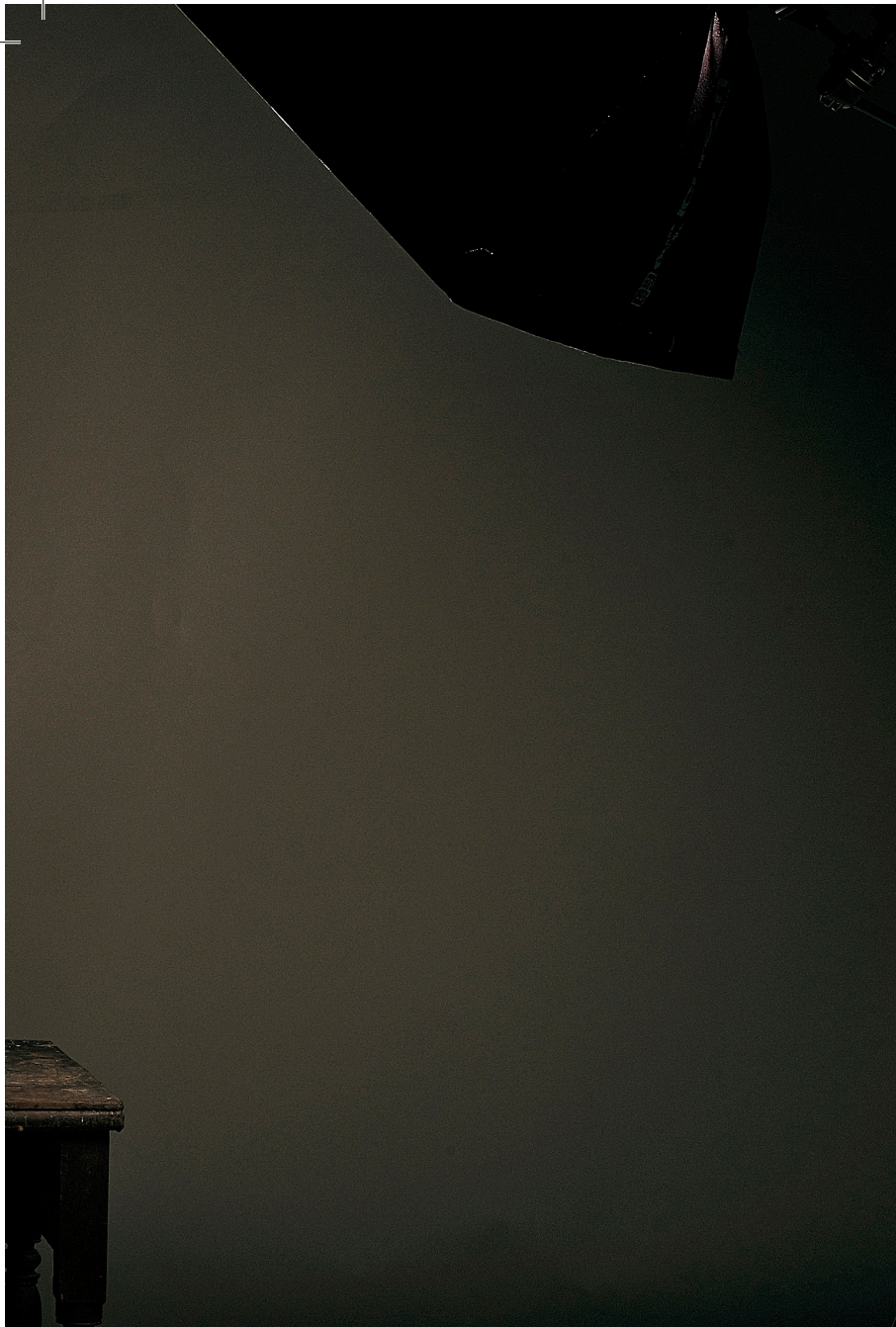
Per Xavier Aliaga

Entre el Petruccio de *La feréstega domada* interpretat per un jove d'Horta en el grup de teatre dels Lluïsos, el seu primer Shakespeare, i el *Ricard III* que es pot veure aquests dies al Teatre Nacional de Catalunya (TNC), ha transcorregut tota una vida d'assajos, estrenes i sessions de maquillatge físic i emocional. La carrera d'un animal escènic que volia ser Marlon Brando i que —no és qualsevol cosa— coixem com a Lluís Homar.

En *Ara comença tot* (Ara Llibres, 2017), el volum autobiogràfic elaborat en col·laboració amb el periodista i guionista Jordi Portals, l'ombra de l'actor nord-americà plana sobre el relat com un dels motors de la vocació d'Homar. Ben mirat, allò de Brando podia haver estat un bon títol per a l'autobiografia. O per a aquesta peça. Però els trets no van per allà. Conta l'actor que es va emocionar

fins al plor veient la inesperada victòria d'un jove pilot holandès de Fórmula 1, Max Verstappen, al circuit de Montmeló. Va sentir que "també era a temps de poder guanyar la cursa. La meua cursa. La cursa que ara sóc conscient que estic corrent. La cursa de la vida. No la cursa per ser el millor actor, no. Aquesta l'he correguda durant molts anys, sense ni tan sols tenir clar, sovint, en quina direcció quedava la meta. La cursa que ara vull córrer és la cursa per tenir una vida plena", assegura. "Fins no fa gaire, vinculava la plenitud a ser un gran actor, competia fins a l'extenuació per ser Marlon Brando (...) Ara, en canvi, he començat a entendre que la victòria no és ser el millor actor del món (...) és sentir-se viu amb el que fas".

Poden semblar frases convencionals extretes d'una manual d'autoajuda per a intèrprets madurs. Passa que l'actor, en un exercici gens habitual de

Lluís Homar en una de les fotografies promocionals del muntatge Ricard III, un nou Shakespeare en la seua trajectòria sota la direcció del seu estimat Xavier Albertí.

anys, quan la vida s'hi regirava en contra, Homar se sentia abandonat. Amenaçat.

El germà que tenia por

Homar, el cinquè fill d'una família del barri d'Horta de vuit germans —quatre mascles i quatre femelles—, era el germà que “tenia por”. Una por que partia d'aquell episodi d'absència materna. Homar era també el germà que més temps es va pixar al llit. I “l'home del bar” quan els germans representaven pel·lícules de l'oest. “Xop com estava, no em movia del llit”, al·lega.

El teatre infantil i juvenil, al grup dels Lluïsos d'Horta, una associació sociocultural catòlica, l'ajudà a sortir d'aquell encasellament interpretatiu. Homar encadena obres, l'una rere l'altra. Fa un primer paper protagonista, de retruc, en *Los palomos*, d'Alfonso Paso. Assaja febrilment i mira en actitud d'esponja *Estudio 1* de TVE, emmirallant-se en artistes com José Bódalo o Tina Sainz. El teatre esdevé una obsessió i un camí professional: l'any 1974, Homar rep una primera paga de mil pessetes per representar tres obres breus de Txékhov. I encara als Lluïsos, li ofereixen un paper que l'acompanyarà tota la vida, el Manelic de *Terra baixa*. Un gran èxit al barri: el públic feia aturar l'obra amb els seus aplaudiments. Però Homar recorda amb especial estima una floreta del seu avi: “Ho has fet millor que l'Enric Borràs”, va dir en referència al mític actor del teatre català entre els segles XIX i XX, el Manelic canònic. Homar havia mort el llop.

Aquell paper és el pont perquè els atiadors del teatre independent es fixen en Homar. La companyia Teatre de l'Escorpió li proposa fer de Manelic en una versió reivindicativa i social de *Terra baixa*, el 1975, que no recull bones crítiques. Contràriament, *Quiriquibú* (1976), un muntatge sobre textos de Joan Brossa “carregat de poesia, atrevit, descarat”, obté un gran ressò.

Homar estudia dret, sense vocació, amb el pilot automàtic. El seu destí és un altre: durant un descans de *Quiriquibú*, Lluís Pasqual li ofereix formar part de Teatre Lliure, un nou projecte cooperatiu. El moment de desfullar la margarida ha arribat. Homar serà el membre fundador més jove d'aquesta iniciativa mítica. *Camí de nit, 1854*, escrita i dirigida per Pasqual, és la primera estrena, el 1976. A Homar li va correspondre pronunciar les primeres paraules a la sala del Lliure.

Leonci i Lena, de George Büchner, representada el 1977, suposa una lliçó vital que el marcarà. Lluís →

sinceritat, mostra les cicatrius, les recorre amb el tou dels dits i explica l'origen de les ferides.

Com en qualsevol volum biogràfic, *Ara comença tot* fa repàs vital i professional. Conté anècdotes, disculpes i autoafirmacions. Resol uns quants comptes pendents i es plany pels companys de viatge que ja no hi són, com Anna Lizaran o Fabià Puigserver, a qui dedica les pàgines més colpidores a propòsit de la seua mort. Però és també un recorregut per les pors i inseguretats de l'actor, pels paranyes de l'enveja i l'egocentrisme. Amb noms i cognoms, per no deixar espai a l'especulació.

Fins i tot es conta que va haver de fer teràpia, des de l'any 1993, per poder arribar al nus del problema. Al nen de dos anys i mig que es va sentir abandonat quan la mare va haver de ser aïllada durant sis mesos per una hepatitis. Un abandó que per a un nen tan petit és com la mort. Durant molts

DAVID RUANO

→ Pasqual aposta per Homar per al paper principal. L'actor es prepara, perd deu quilos i afronta amb entusiasme el repte. Però descobreix enmig del procés que no és un paper per a ell. Durant un assaig s'ensorra i plora com un nadó. No serà la primera vegada.

El d'Horta té papers molt més reeixits, com ara el *George Dandin*, un text de Molière dirigit per Fabià Puigserver. El nen que se sent abandonat, tanmateix, emergeix de tant en tant, envejós i insegur, perquè companys com Anna Lizaran o Fermí Reixach “sempre triomfaven”. Perquè no acaba de gaudir de l'escalf de la crítica i la professió. Les crítiques de Joan de Sagarra l'enfonsaven en la misèria durant dies.

“Jo era un actor per fer”, confessa, que va fent cursos, dramàtics per a televisió o petits papers per al cinema. Fins que li arriba la primera gran oportunitat en pantalla gran, la visió de Francesc Betriu de *La Plaça del Diamant* (1981). La mateixa Mercè Rodoreda beneirà Silvia Munt com a Colometa i Homar com a Quimet. De sobte, el seu rostre es fa conegut entre el públic.

Amb tot, continua centrat en el teatre, aprenent de referents com els directors del Lliure, Pasqual, Puigserver i Pere Planella, però també d'uns altres referents externs, com Albert Boadella o l'argentí Carlos Gandolfo, de qui aprèn el mètode Stanislavski passat pel sedàs austral. Anys d'amarar-se de models com la Commedia dell'Arte. Però construir un mètode no és senzill: centrat en la gestualitat, Homar incorpora una mena de cantarella involuntària. “Vaig acabar dient el text d'una manera estranya, tallant les frases on no tocava. Per dir-ho clarament: vaig descuidar com dir el text”, reconeix.

D'aquell temps és també un incident significatiu. Durant els assajos d'*Al vostre gust*, el 1983, Homar ensuma que el director, Lluís Pasqual, té un “favoritisme exagerat” per Jordi Bosch, un actor que acabava d'aterrar al Lliure. Torna el sentiment

**«Ho vivia tot com si m'hi anés la vida.
Em preocupava mantenir l'ànima del Lliure.
I crec que ho vaig aconseguir»**

d'abandó. Una ocurrència de Pasqual, que decideix que els dos actors intercanvien la roba en una escena, fa esclatar Homar, que li planta al director un cop de puny. “No ho he fet mai més a la vida”, s'excusa l'actor, tot assegurant que detesta l'agressivitat i la violència. Pasqual, sosté Homar, no ho tingué en compte. Però la punyada li va generar una esbrancada monumental de Puigserver.

La vida va continuar. L'actor pogué, finalment, emular el seu ídol en *Un tramvia anomenat Desig*. I el nen abandonat romaní allà, com ara quan

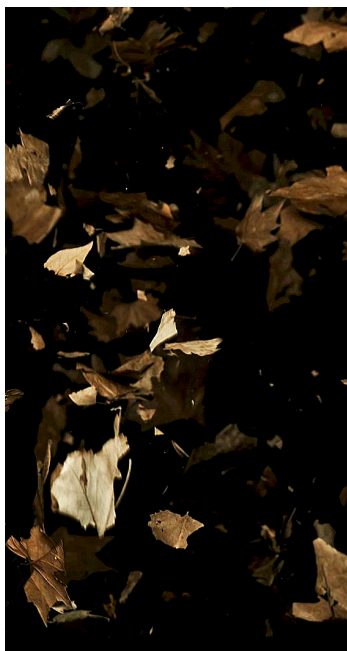
TERRA BAIXA DOS PUNT ZERO. L'any 2014, amb direcció de Pau Miró, es reformula la benlloguda *Terra baixa* de Lluís Homar. En aquesta ocasió, defensarà tot sol en l'escenari la versió. L'agostada posada en escena resulta un èxit rotund.

competia sobre l'escenari amb Anna Lizaran, traient-se mútuament de polleguera “amb petits trucs”, competència ferotge compatible amb una petita aventura. Homar creu que tot ho ha de guanyar amb molt d'esforç perquè els altres companys ja tenen el talent. El nen no acaba de créixer.

Quan Homar torna al Lliure després d'una estada als Estats Units, amb noves idees al cap, es troba amb l'ascens de Jordi Bosch, sent que ha perdut la posició de privilegi. Una col·laboració al Romea, amb Ariel García Valdés (“una figura clau en el meu desenvolupament personal”, diu), el trau del forat. I arriba la *Terra baixa* de 1990, un històric i reeixit muntatge del Lliure per al Mercat de les Flors que, sota la direcció de Puigserver, genera un Manelic atàvic i intens, molt físic, una interpretació aclaparadora. Ben acompanyada de la sensacional Marta d'Emma Vilarasau. I per tota la companyia.

El 1992, però, la vida d'Homar fa un tomb: Lluís Pasqual és nomenat director del Teatre de l'Odéon de París. El d'Horta assumeix la direcció artística del Lliure enmig d'una separació. Homar, a més, ho viu tot “com si m'hi anés la vida. Per damunt de tot, el que em preocupava era mantenir la flama, l'ànima del Lliure. L'esperit. I, això, crec que ho vaig aconseguir”.

Al davant del Lliure Homar obté alguns èxits. I confia en directors com Calixto Bieito, Ariel García Valdés i ell mateix per als muntatges. Pren decisions des de “la bona fe”, però també des de la “tossuderia”. “I cabut, cabut, desplaçava el nucli artístic cap a persones que no tenien una vinculació diguem-ne històrica i a qui legitimava tot sol. I per això vaig anar quedant cada vegada més marginat, més desdibuixat”, diu, amb un punt d'autocrítica

EL CEL I L'INFERN ALMODOVARIANS.

L'experiència de Lluís Homar amb Pedro Almodóvar ha estat ambivalent. Del cel de *La mala educació* a l'infern de *Los abrazos rotos*, amb Penélope Cruz d'actriu protagonista.

bastant inhabitual. L'enfrontament amb el consell de direcció acaba amb la destitució, un moment "molt dur, molt dolorós". "Una vegada més sentia el terrorífic no, tu no (...) Vaig tenir la sensació que em moria".

Homar tornaria a sentir aquell alienant "tu, no" en més ocasions, com ara quan Josep Maria Flotats no li donà un paper en *Art*, de Yasmina Reza, cosa que el tingué empenyat "un parell d'anys". O quan Javier Bardem el desplaçà per interpretar un gran èxit cinematogràfic, *Mar adentro*. Un símbol teatral, el *Hamlet* de Shakespeare, trencà aquella dinàmica, l'any 1999. Dirigida pel mateix Homar amb vocació popular, l'obra fou decisiva en el seu creixement personal. "Aquell *Hamlet* no va tenir unes crítiques excel·lents, sé que no tenia un valor artístic extraordinari, però, cada vegada més, el vull defensar pel que va suposar", diu en referència a l'apropament al públic. Fou, també, l'inici de la relació amb l'aleshores director del festival Grec, Xavier Albertí.

Muntatges com *Et diré sempre la veritat* (2003), que li ofereix Àlex Rigola, el mantenen en la primera línia teatral. I comença també una profitosa carrera televisiva. Al cinema, mentrestant, el punt d'inflexió és la primera col·laboració amb Pedro Almodóvar en *La mala educació* (2004), film que el fa viure "un idil·li professional" amb el manxec.

L'any 2009 torna a repetir treball amb Almodóvar en *Los abrazos rotos*, però en aquest cas Homar descriu el rodatge com gairebé un infern, un entorn de molta tensió en el qual tot l'equip "té por de cagar-la". A banda del clima general, l'actor se sent perdut, no connecta amb el director. Una ocasió fallida. "Un paper protagonista amb Almodóvar no és un paper qualsevol. No és una oportunitat més. Tenia tot el dret del món de sentir una pena enorme perquè tot s'acabés d'aquella manera", relata l'interessat.

El cert és que, amb Almodóvar o sense, el xicot que volia ser Marlon Brando pot presumir d'un

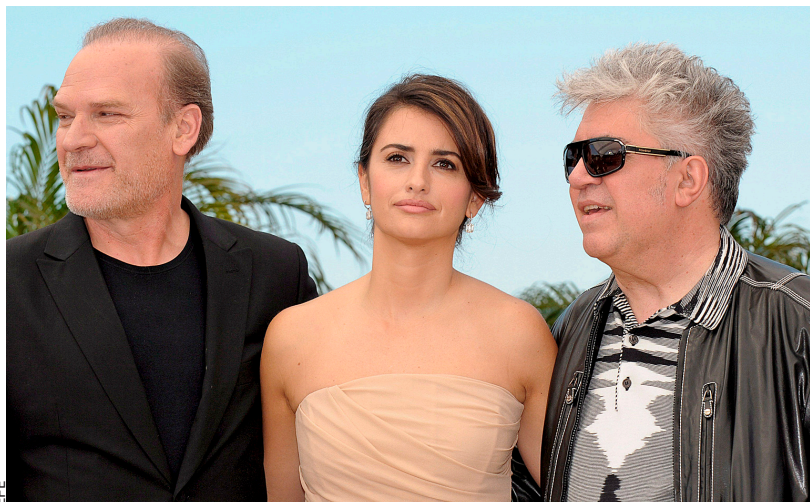
expedient brillant en diferents camps. Amb *L'home de teatre*, dirigida per Xavier Albertí sobre un text de Thomas Bernhard (2005), va obtenir el Premi Nacional de Teatre. Una mica després, la mini-sèrie *El día más difícil del Rey* (2009), en la qual Homar, un republicà convençut, interpreta el rei Joan Carles, obté un èxit espantós. I fins i tot en cinema arriba el seu gran moment, d'una manera, si més no, un tant insòlita, amb la pel·lícula de ciència-ficció d'un director novell, *Eva*, de Kike Maíllo (2011). El paper d'Homar és secundari, però l'inquietant androide que interpreta li proporciona el seu únic Goya i un premi Gaudí.

Curiosament, aquest guardó és el preludi d'una "complicadíssima" etapa professional de gairebé cinc mesos en els quals no li ofereixen treball i tot es limita a possibles projectes. Per primera vegada, l'actor coneix de primera mà la precarietat de la professió que Josep Maria Pou denunciava en la darrera gal·la dels Gaudí. L'actor, a més, s'acabava de separar. "L'ensurt va ser monumental". Però el teatre, que Homar havia abandonat, li assenyala de nou el camí, en aquest cas amb un paper i la direcció en l'obra *Adreça desconeguda*, a la Villarroel. Resurrecció no exempta de dificultats: per primera vegada, l'actor es queda en blanc. L'actor Eduard Fernández aconseguí que l'oblit no es notara, però això no evita per a Homar una sensació de "buit total, d'estar sol i perdut enmig de l'oceà". Ha de prendre ansiolòtics durant uns mesos.

La resta de la història és recent i, per tant, coneguda. Hi ha l'Homar triomfant de la nova versió de *Terra baixa* (2014), dirigit per Pau Miró, tot sol a l'escenari, fonent els personatges en una sola veu, aconsellat per Xavier Albertí. Un repte titànic que li va valer el premi Max com a millor actor.

I és cert que reconeix badades, com ara no haver fet el *Merlí* que ha consagrat Francesc Orella, entre més, però alguna cosa ha canviat. "He necessitat seixanta anys per saber sortir de la closca on m'havia tancat per protegir el Lluís nen abandonat". I més coses: "El perdó, perdonar i demanar perdó, és, doncs, el gran punt d'inflexió. És el que, ara sí, em permetrà fer net i començar realment".

Nou començament amb pàgines per escriure. Qui sap si el paper definitiu. Potser per això, quan a Catalunya Ràdio Mònica Terribas deia a Homar que un membre del seu equip considerava el seu *Ricard III* com el millor de la història, l'actor no podia evitar fer un somriure complaent i afalagat. Lego d'un artista mai no s'evapora del tot. ●

EE